

Részletek a 98. füzetből

1991

Mint a legtöbb (bárcsak ne így volna) élmény, a *szeretetnek, szerelemnek* az élményei is csonkák, beteljesületlenek maradnak, mivel hiányzik belőlük a beteljesítő személy felé fejlődés irányultsága – aki köztünk volt és van is szeretetet ébreszteni! – hiányzik az irányultság a szuperszeretés, – szerelem élménye felé.

Nincs esztelenebb esztelenség, mint nem szeretni a szeretnivalóság teljességét – amivel együtt jár az őt illető szeretet zuhatagának szétömlését a szeretnivalóságok részlegein, töredékein, parányain.

*

A *keresztre* nézve meglátni – olyan tündökletes meglátással, amelyet a szentlélek gyújt –, hogy az többet, nagyobbat, fontosabbat, felemelőbbet, gazdagítóbbat, felvilágosítóbbat és áthevítőbbet mond és nyújt nekünk, mint a maga teljes értékincstárát kínáló-nyújtó egész világ!

*

Előfordulhat, hogy viszolyogtató hibák, környezeti hatásokból, helytelen nevelésből, fáradtság- vagy gondok-okozta önellenőrzés hiányából eredő hibák felszíne alatt mély lelkeség, tán igazi szentség is rejlik.

*

Anyánk mindent, amit látott, hallott, tapasztalt, megélt, jézushoz – akivel érületileg-érzelmileg egészen egy volt – vonatkoztatva szemlélt, ítélte, érzékelt, élt meg. Neki Jézusa – az emberkénti isten – volt a vonatkoztatási határpont, ahogy mindenki másnak is van egy ilyen vagy olyan határpontja.

*

A keresztény *megváltás* nem valamiféle olcsó megoldás, mely egyszerűen abban állana, hogy valaki egy teljes értékű áldozattal kiengesztelő elégtételt adott bűneinkért a megsértett isteni fölségnek, s mi arra való tekintettel bocsánatot nyernénk.

Megváltásunk a kereszten csak „elvben” ment végbe, ami azt jelenti, hogy bűnbocsátó hatása érdekében szükséges az egyesek tudatos, szándékos azonosuló odakapcsolódása ahhoz, aki a megváltást tudtukon, akaratukon kívül hajtotta végre. Ez az odakapcsolódás a keresztségben történik, és pedig – ha szellemileg még működésképtelenről van szó – a szülők, illetve az egyház részéről való igenlő akarással, azonosulással. Az egyéni akaratától függetlenül bűnbocsánatban részesült személy azonban csak úgy őrizheti meg ezt az állapotát, ha annakidején a maga egyéni akaratával is igenli, vállalja azt a kapcsolatot, életre szóló feladatának tekintve az egyre mélyülő szeretetes azonosulást a megváltóval.

A keresztény megváltás az egyéni akarástól való függetlenség és a magát szeretettel „bevető” egyéni akarás szintézise, ingyen adottság és feladat egyszerre.

*

Az *ismerés* feltételezi a tárgy oksági ráhatását a képességre, az a ráhatás pedig az első ok mozgósító tevékenységét, melynek végső célja nem más – nem is lehet más – mint ő maga, a tudatosan, szándékosan tevékeny első ok: az ő maga-megismertetése – egy hosszabb-rövidebb folyamat során – a megismerővel, akinek a részéről viszont kívánatos volna, hogy tudja is minden megismerése eredetét és célját, és azt is, hogy az a maga-ismertetés szeretetes készítés is számára arra, hogy azt a kezdeti ismerést kiteljesítse az első ok szerető megismerésévé.

*

Az a tény, hogy az életkörülmények legkedvezőbb, legemberiesebb átalakulása sem eredményezi szükségszerűen az azok közt élők erkölcsi jobbá-
alakulását, ne hasson lohasztóan ama átalakulás munkálóira, hanem inkább serkentsen őket munkájuk mennél szeretetesebb végzésére, olyan szeretetből való

végzésére tudniillik, mely szeretet a megvalósítandó átalakulás révén a legnagyobb jót, a jóteljeshez való véglegesült szeretetes odafordulást akarja az érintetteknek: mert ennek az akarásával

Kiérdemelhetik, hogy az akaratokat is mozgatni tudó kegyelem az elért átalakulások révén megvalósítsa azt az odafordulást, megvalósítsa annál biztosabban, mennél nagyarányúbb az átalakulások szeretetes munkálása.

*

Az ember mindig *keres*; keres egy-egy ilyen vagy olyan jót, értéket, értéket, és azon keresztül e jók teljességét. Ezeken a teljességeken keresztül pedig keresi a teljességek teljességét, az összdimenziójú teljességet, mint amely egyedül van arányban kereső vágyának korlátatlanságaival.

*

Különösen a városi élet szükségeibe és hátrányaiba beleszorított ember vágya, hogy ki- és felszabadultan, önfeledve elmerüljön a természetben – vízben, tágasságban, friss levegőben, erdei magányban. –, mely éltetője és hordozója, úgy azonban, hogy maga is éltetettje és hordozottja az éltetetlen és hordozatlan természetnek (*natura naturans*), amelyben – akiben! – vágyik végsőképpen kikötni, megpihenni a természetbe belemerülő.

*

Mindaz, amiben az élet folyamán részesülünk: a jó és a rossz, az örvendetes és a fájdalmas, a kellemes és a kellemetlen, a felemelő és a lesújtó, a beteljesítő és a kiábrándító. Ellentéteinek összege. A jók arra valók, hogy részlegességükben megkívánjuk teljességeiket, a kiábrándítók pedig arra, hogy megkívántassák velünk ellentéteiket, majd azok teljességét.

*

Az embernek, mint a látható világ személyi lényének kell leginkább és legmagasabb fokon teljesíteni az alapjelleget és általános teremtményi feladatot: az istenhez mint beteljesítő célhoz vonzást, irányítást, a többi személlyel és a

személy-alatti világgal szemben, vagyis az istenhez való vonzás fő tényezőjeként kell élnie, tevékenykednie.

Minek nevezhető, mihez fogható teljesítmény volna az ilyen szemlélet és „hivatástudat” felébresztése és elterjesztése a köztudatban és a kulturális életben, valamint érvényre juttatása a nevelésben?!

*

Az egyik legemberibb és legkeresztényibb *vágy és kívánság*: hogy minden kis és nagy, egyéni és közösségi tapasztalás, megélés, élmény – melyek sűrű szövedéke tölti ki az egész életet, - előbb-utóbb, de mennél hamarabb beletorkoljon, teljesüljön a jézusban, az ő keresztáldozata érdeméből eredő kegyelem erejében elérhető élménybe: a háromszemélyűen-egy isteni teljesség megélésébe.

*

A zongora- vagy hegedűművész megéli, hogy ő most az elragadtatás magasságaiba emeli hallgatóságát, s ezt megélve megéli önmaga erre-képes kiválóságát is, úgyszintén személyisége kitágulását, gazdagodását a közönséggel való érületi azonosulása által. Hasonlót élnek, élhetnek meg általában mindazok, akik valamiféle tevékenységükkel igyekeznek hatni másokra. És mi volna mindeme megéléseknek is a kiteljesülése?

*

... „*fészke lehullt a fáról,
Kiábrándultam én magából.*”

Csak egy valaki van, akiből nem lehet kiábrándulni, már tudniillik a helyesen alkalmazott ész és/vagy hit fényében tárgyilag megalapozottan. Bárki embertársunkból lehet, illetve mégsem: abból sem, aki fenntartás nélküli megnyíltsággal övele tölti meg életét, és így az ő kiábrándulást-nem-okozhatóságának részese lesz.

*

Az igazi, a karizmatikus tanító, tanár az, aki nem egyszerűen „közöl”, hanem megtalálhatóan, felfedeztetően tanít, s tanítványát ezzel az öntevékenység, az önállóság, az önértékesség, az eredetiség további szellemi tevékenységekre is serkentő, felemelő élményében részesíti. (ellentéte a tölcéséző)

*

Mennél telítettebb valaki, annál inkább igyekszik *közkinccsé* tenni önmagát.

A telítettség túlhaladhatatlan csúcsa jézus. Az ő emberségének, főképp lelkivilágának, élményvilágának telítettsége az isteni teljességgel való személyi egységből ered.

Elképzelhető – illetve dehogyis az –, milyen feszítő ereje volt annak a vágyának, hogy közkinccsé tegye önmagát. Ennek a vágyának a feszítő erejét működteti ő az egyházán keresztül, annak sokféle üdvözítő tevékenységével, legfőképpen pedig a keresztáldozat szentségi megjelenítésével és szent teste ételkénti közlésével.

*

Az *egyház* az az intézmény, melynek feladata az összes többi cél céljának – ama cél elérésének –a munkálása; ami annyi, mint odahatás, hogy azok a célok maguk is a maguk módján, változatosan, így vagy úgy, ama cél, a nekik végső értelmet és értéket adó cél elérésének munkálóivá rendeződjenek, rendelődjenek.

*

Az irodalom, a költészet, a művészet s az életbemutató eszközök, a médiák, mutassák be a *rosszat* is, a fizikai, a pszichikai és az etikai rosszat, de mindig valamiként - s a „valamiként” eltalálása a „kunszt” - az ellentététől, a jótól, és pedig a legsajátosabban emberi, vagyis az etikai jótól megvilágítottan és értékelten, értelmezetten. Ez azért is szükséges, mert a rossz csak ellentéte, a jó alapján létezhet és érthető meg egyáltalán, aminek következtében

Bemutatása, ábrázolása a jóhoz való vonatkozásának, a jóval való kapcsolatának elhagyásával nem is volna valóságú.

Az irodalom, stb., ha azt a „valamikénti” megvilágítást nem nyújtja, nem nyújt tulajdonképpen igazi emberi értéket, s ennyiben nem is szép, nem művészi. Az irodalom, stb. Feladatának volna tekinthető, nevelni és serkenteni – ez megint a „kunszt” – az olvasót, szemlélőt arra, hogy a bemutatott rosszal kapcsolatban ő maga is igyekezzon elvégezni ezt a megvilágítást.

*

Az embert általában az *életöszton* mozgatja, hajtja, annak az értelmét azonban ő nem képes (igen gyakran) az eszével felfogni s észérvekkel igazolni, aminek következtében legsajátosabb életösztone, tudniillik az ész „ösztone”, vagyis természetszerű hajlama az igazság megismerésére kielégítetlen marad.

Valami mély meghibásodottságra vall, hogy az élet fő mozgatója az értelem-alatti életöszton sodra, s hogy az ember értelmi igények és fenntartások nélkül engedi át magát annak.

*

Az igazi *tökéletesség* az embermivolt és a keresztény mivolt szemléleti és gyakorlati szintézise volna, a kettő megfelelő viszonyában, mely tudniillik az emberinek az odarendelődése, felrendeződése a keresztényihez, és az attól való, teljes nyitottsággal elfogadott felemelő, gazdagító áthatottság.

Ennek gyakorlati megmutatkozása a jelenvilági valóságokkal, feladatokkal, célokkal való olyan foglalkozás volna, melyet mennél kifejezettebb tudatossággal hat át mindig a másiktól, a fentitől való ihletettség, a lentiségektől igényelt gond és odaadás károsítása nélkül.

*

Úgy hallgass minden *szentbeszédet* - oly felajzottsággal és nagyotvárással – mintha először hallanál a hit dolgairól; és úgy olvasd mindannyiszor a *bibliát* – az öröm és a megdöbbenés oly villanyáram-ütését érezve –, mintha először olvasnád! És úgy iszonyodj is minden büntől – az önvédelmi ösztön oly fontolgatástalan gyorsaságával, mint akinek a szeme felé döfnek!

*

Az élet naponta közöl értékes meg- és felismeréseket, meg- és belátásokat, melyek meghívások és késztetések a maguk megfelelő Teljessége felé, mely bennük rejlik részesedésileg (részlegileg), kibontakoztatásra és kiteljesítésre várva, s remélve, hogy nem marad befejezetlen, csonka: az ismereti lét rendjében is megvan az a sóvárgás, epedés, mely áthatja a fizikai létet (vö. Rom 8, 19.20.22).

*

Nem ismerni a *szentek* – az emberiség e legkiválóbbjai, már tudniillik a legmagasabb, vagyis az erkölcsi mércével mért legkiválóbbjai – életét, szégyellnivalóbb műveltség hiány, mint pl. elmaradottnak lenni az átlagembernek is elérhető irodalmi, történelmi, művészeti, természettudományos ismeretekben.

*

Két főbenjáró feladat: az egyetemes értékű szellemi-erkölcsi-vallási eszmék és elvek megismerése, megértése, majd pedig sértetlenségükben is változatos alkalmazásuk a gyakorlatban.

*

Amikor a végleg távozni készülő jézus elbúcsúzott édesanyjától - írók, költők, művészek, misztikusok, próbáljátok megélni és kifejezni a jelenetet! -, az vajon megkérdezte-e tőle, mikor követheti őt, meddig kell itt maradnia?

Mária azzal is ki akarta fejezni feltétlen bizalmát fia iránt és ugyanolyan ráhagyatkozását szent szándékára, hogy ezt nem kérdezte.

*

Az életben minden benyomás, tapasztalás, megélés arra való, és a maga részéről azt munkálja is, hogy általa megtaláljuk a benne részességileg megmutakozó s felismerő megélésünket magához hívó, vonzó teljest.

*

Ha nincs, vagy nem elérhető a teljes értékű *teljes-élet*, akkor mindaz, amit az ember tesz, alkot s elér, s az élet-egész maga az üres űrben, a teljes értelmetlenség végtelen sivár űrében lebeg.

*

Vannak fajok, nemzetek, melyek faji, nemzeti érdekből ragaszkodnak vallásukhoz, a magasabb rendűt alárendelve az alacsonyabbnak. Nagy akadálya ez a vallások közti szótértésnek, az ökumenizmusnak.

*

Jézus, miután a maga látható emberségén keresztül végezte az istenhezvonzás, az istenszerettetés legfőnségesebb feladatát, melyre küldetett, azt most, távozása után, egyházán, a maga térben és időben kitágított testén keresztül végzi.

*

„Ha kívülem vagytok, vagyis ha nem vagytok életszerűen bennem, mint a venyige a tőben, semmit sem tehettek” (Jn 15,5). Ezt olvasva egy nyitott szellemű nem-hívő is döbbenettel kérdezhetné: ki lehetett az, aki ilyet mert mondani?! Hogy emberek olyan szoros életkapcsolatban lehetnek vele, mint a szőlővessző a tővel, s hogy ez a kapcsolat a feltétele annak, hogy olyasmit tehessenek, cselekedhessenek, aminek a szokványos életmegnyilvánulásokon – amelyekre önélküle, őrajta kívülien is képes bárki – túli, magasabb rendű: a teljes élethez juttató, üdvözítő, üdvadó értéke van. És milyen én-tudatot, és milyen önértékesség-, milyen jelentőség-tudatot kellett hordoznia magában annak, aki ilyet tudott és mert mondani?!

Hívők is megrendülés nélkül – mert szemük a megszokástól fátyolos – mennek el tények mellett, melyeket nekik is döbbenetből döbbenetbe esve kellene szemlélniök (Jézus személye, élete és tanítása, az egyház mint történelmi csoda-jelenség). Ők is hangosan dicsérik az aranyló port, de csak visszafogottan a poros aranyat.

*

A filiszter-cimbora szagú, ízű *ballagási* nóta helyett adva van egy egészen kiváló költői szöveg, melyet hívő és nem-hívő egyaránt megtölthet a maga szemléletének megfelelő bármely mély tartalommal: *Vörösmarty: Gondolatok a könyvtárban*, a végén onnan, hogy „mi dolgunk a világon?”. Csak meg kellene zenésítenie egy olyan művésznek, amilyen pl. A Himnusz vagy a Szózat zenéjének a szerzője volt.

*

Amint vágnak az egyes emberek – egész életükön át, és feszülő epedéssel –, hogy kiemelkedjenek és megdicsőüljenek embertársaik szemében, értékelésében, úgy vágnak a népek is arra, hogy más népek részéről elismerésben és nagyrabecsülésben részesüljenek. Van egyéni és közösségi becsvágy, megdicsőülési vágy. Se egyének, se népek nem tudják kivonni magukat abból a vonzásból, mely a „nagy”, a „jó”. A „kiváló”, a „dicsőséges” egyetemes értékeiből, s végsőképp valami korlátatlan kíváncsiságú cél jóteljeségéből árad felénk és mozgósítja minden vágyukat, mind az egyéni élet, mind a történelmi mozgás legmélyebb hatóerejeként.

*

Vannak, akik az emberi természet belső nyomására egyénfeletti, egyetemes értékekhez, célokhoz kötik életüket, vágyaikat, ahhoz azonban már nincs erejük vagy bátorságuk, hogy azokat, illetve azok felsőbbrendű együttességét, teljességét személynek, személyként létezőnek ismerjék fel és fogadják be.

*

Jézus a kereszten minden korlátozás nélkül mindazokért imádkozott, akik őt odajuttatták (Lk 23,34) - tehát Pilátusért, a főpapokért s a többiekért, köztük akkor Júdásért is. Lehetséges, hogy éppen ez az imája, ez a leggyötrelmesebb kínok között feltörő ima maradt volna meghallgatatlan?! Nem ő maga mondotta-e még korábban atyjáról: „Te mindig meghallgatsz engem” (Jn 11,42)?!

*

Az ember, ez a test-szellem egység, a legbonyolultabb és legcsodálatosabb feldolgozó „üzem”. A legigazibban legmélyebb rendeltetése az, hogy mindabból, ami behatásként, benyomásként bárhonnán éri, világosan céltudatos alakítással kidolgozza magának azt a legmagasabbat, legtökéletesebbet, ami egyáltalán elérhető: a magát a teremtményben kifejező, megmutató alkotónak s a magát a legbensőbből feltáró kinyilatkoztatónak a felismerését és megélését, a világosság és a hő akárhány fokán.

*

„én beléptem, ő rám nézett, ... Alvó szívem meggyulladott.”

Az ébredéssel minden nap újból belépünk a világba, s szembetaláljuk magunkat a mindenünnen, mindenben keresztül ránk-nézővel. Ez az ő ránk-nézése híradás önmagáról, szeretés, biztatás, szólítás, hívás. S nekünk ezt a ránk-nézést felujjongó visszanézéssel kell fogadnunk és viszonznunk. Olyannal, melytől meggyullad alvó szívünk. Hogy lángoló, lobogó szívvel indulhassunk neki a napnak, sérthetlenné válva a kísértő vagy sebző tüzekkel, égetésekkel szemben; kigyulladt szívünkkel mások alvó szívét is meggyullasztva.

*

Egy egész életre szóló feladat, teendő: „*kigombolni*” (vö.: „gimbelem-gombolom”) a világot, a teremtményeket, és magasabb rendűen epedő vágygal is, mint amilyenel az „amúgy” történő kigombolás szokott történni. Kigombolni: vagyis az értelem lényeglátó szemével túlhatolni az érzékelhetőségeken – ide tartozik az egész bölcseleti megismerés –, majd a hit szemével még mélyebbre hatolva – s most már egy magasabb rendű szeretettől is hevítetten – felismerni minden érzékelhetőség arravalóságát, hogy jelképekben értesítsen minket a kinyilatkoztatóról és az ő legcsodálatosabb világáról. (A prózai értelemben vett kigombolást az érzékies ember ama vágya fűti, hogy lássa is - teste szemével - azt, amit addig csak a képzelete tudott neki megjeleníteni. De abban az alacsonyrendű látni-vágyásban is, annak a legmélyén, a szellemi megismeréssel is bíró embernek az a vágya feszül, hogy mindent lásson és mindent az okaikkal együtt is: vágy, melyet csak az ok, a teljes legközvetlenebb látása elégíthet ki. Ó, ha a gimbelő-gomboló, és általában minden ismerni vágyó tudná is, milyen és mekkora vágyat igyekszik ő egy igen gyarló látással kielégíteni!)

*

Mindaz, ami a természetben van és végbemegy – faji változatok, folyamatok... –, másként, akárhány más változatban is lehetséges volna. Ha tehát az és úgy van, ami és ahogy van, akkor az egy kiválasztás és meghatározás eredménye a létadó első ok részéről. Őneki pedig, mint személynek, szándéka is van mindennel, a legparányibb részleteket is magába foglaló szándéka, s annak a szándéknak a célzottja csak az emberi személy lehet, és pedig a maga mindenestüli odavonatkozásában az első okhoz mint elérendő beteljesítő célhoz. Következésképpen, minden, ami a természetben van és végbemegy, ama szándék hatása alatt embercélzatú, vagyis az embert ama cél elérése szempontjából segítő-jellegűen befolyásoló. Az ember dolga, hogy mindig ennek a célzatnak a szemmel tartásával fogadja mindazt – a hátrányosnak, károsnak érezhetőt is –, ami őt a természet erői, benyomásai részéről éri, a maga részéről odahatva tudatos szándékkal is, hogy azok célzata teljesüljön.

*

Az egyháznak nincs semmi faji jellegű kifogása a *zsidósággal* szemben. Amit a zsidókkal kapcsolatban nehezményez – fájó anyai szívvel nehezményez –, vallási jellegű: az, hogy ők nem eléggé zsidók! Nem eléggé következetesen, nem mindenre-bátran zsidók. Nincs meg bennük az a bátor következetesség, mellyel kimagaslik az a közülük való, aki arról páratlan tanúbizonyságot tett írásban is (pl. Fil 3,7-14: az önvallomások egyik csúcs-remeke).

*

Ami erkölcsileg rossz önmagában, arra se törvény, se népszavazás nem adhat pozitív engedélyt. Egy még nagyobb – illetve a még több – erkölcsi rossz bekövetkezésének elkerülése érdekében azonban megállapíthatja az illetékes hatalom, hogy meddig lehet menni a szóban forgó rossz megtűrésében, meg nem akadályozásában, ami egészen más, mint az engedélyezés. Fennáll azonban a tévedés veszélye annak a felmérésében, hogy fennforog-e, és milyen valószínűséggel, a nagyobb, a több rossz veszélye, illetve hogy az a rossz tényleg több, nagyobb-e. Vannak esetek, amikor egy-egy testületnek is szüksége volna a szentlélektől a „tanács” ajándékára, ha az nemcsak egyéni, hanem

közösségi adottság is lehetne, vagy egy azzal felérő fentrőli megvilágosodásra, ami viszont lehetséges.

*

A cél, amelyért élünk: elérni a lehető leggazdagabb részességét, részesedését annak a teljességnek, mely a háromszemélyű isten, akit emberré lett egyik személyében elérhetünk.

*

Amikor takarítás után jólesően érzed, hogy szobádban *rend* van: abban a parányi rend-élményben megélheted azt a teljes rendet, mely a célbaértek végleges rendezettsége lesz az istent-élvező boldogságban (*fruitio dei*), sőt megélheted azt a még magasabb, azt a magasabb-már-nincs rendet is, mely az isteni személyek közti eredési rend (*ordo originis*). Egyáltalán, minden rendben, akár a már meglévőkben, akár a valósulókban (pl. a természet, a társadalom, a közlekedés Rendje), megélhető ama legmagasabbnak valamilyen visszfénye, jelképe, előíze.

*

Az élet minden területén folyvást alkalmazott mércék, normák maguk is lemérésre, ellenőrzésre szorulnak. A próbát kiálló pedig visszavezetésre a mással már le nem mérhető normához, mércéhez.